

MILJÖHANDBOK

Miljöförvaltningen, Borås Stad 2020

Miljöhandboken är aktuell och godkänd (underskrift av verksamhetsansvarig)	
Datum för godkännande:	2020-05-18
Verksamhetsansvarig (godkännare):	Agneta Sander

INEHÅLLSFÖRTECKNING

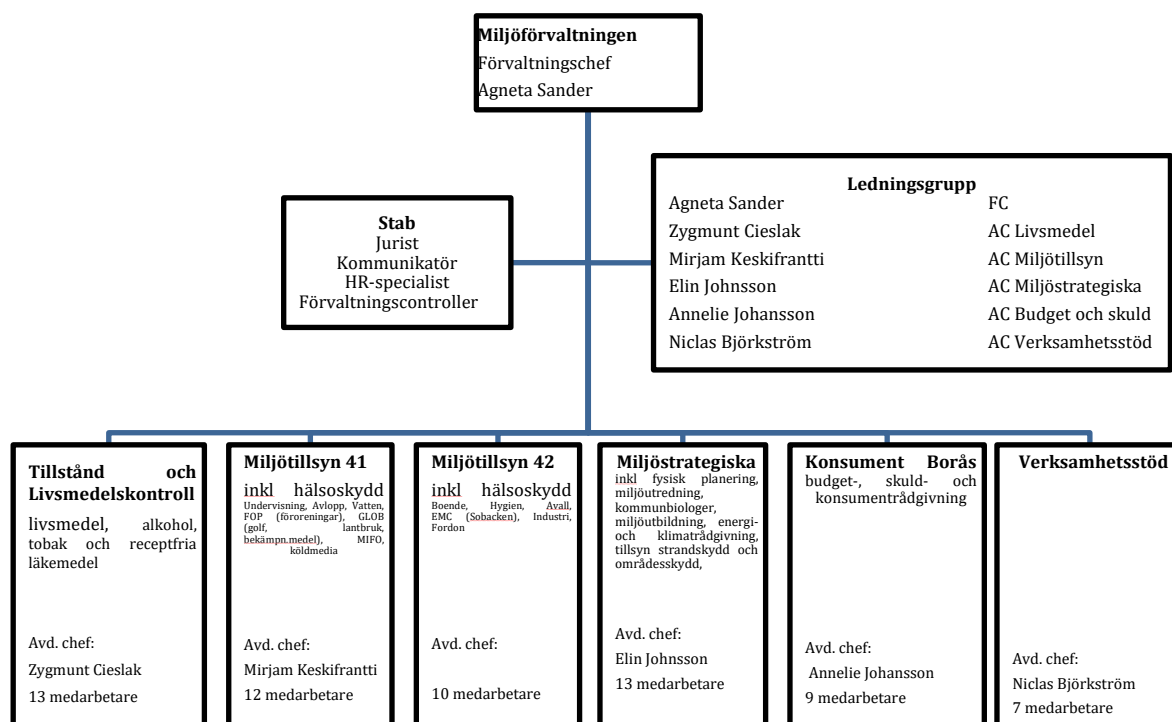
1. VERKSAMHETSBEKRI VNING OCH MILJÖORGANISATION	3
1.1 BESKRIVNING AV VERKSAMHETEN OCH VÅRA TJÄNSTER	3
1.2 VÅRA LOKALER	4
1.3 MATERIAL OCH AVFALL	4
1.4 RESANDE OCH VÅRA TRANSPORTER	4
1.5 UTSLÄPP, BULLER, VIBRATION OCH LUKT	4
1.6 MILJÖARBETET ÄR ORGANISERAT PÅ FÖLJANDE SÄTT I VERKSAMHETEN	4
2. MILJÖUTREDNING	5
3. MILJÖPOLICY, MILJÖMÅL OCH HANDLINGSPLANER	6
3.1 MILJÖPOLICY	6
3.2 MILJÖMÅL OCH HANDLINGSPLANER FÖR ÅR 2020	6
4. VERKSAMHETSROUTINER	8
4.1 INKÖP	8
4.2 AVFALL	9
4.3 KEMIKALIER	10
4.4 INTERN OCH EXTERN KOMMUNIKATION	10
5. LAGKRAV	10
6. MILJÖRISKER OCH NÖDLÄGESBEREDSKAP	11
7. UTBILDNING OCH KOMPETENS	11
8. MILJÖBERÄTTELSE 2019	11
8.1 TJÄNSTEUTÖVNING	11
8.2 RESOR	12
8.3 INKÖP OCH KONSUMTION	13
8.4 SAMMANFATTNING AV GENOMFÖRDA AKTIVITETER FÖR MINSKAD MILJÖPÅVERKAN	14
9. RESULTAT FRÅN EXTERN REVISION	14
9.1 KOMMENTAR FRÅN REVISION 2019	14
9.2 ÅTGÄRDER SOM VIDTAGITS	14
10. AVVIKELSER OCH FÖRBÄTTRINGSFÖRSLAG	14
11. LEDNINGENS GENOMGÅNG	15

1. Verksamhetsbeskrivning och miljöorganisation

Verksamhetsnamn: Miljöförvaltningen Borås Stad	
Besöksadress: Sturegatan 42	Postadress: 501 80 Borås
Organisationsnummer: 212000-1561	Antal medarbetare: 78 personer inkl. visstidsanställda
Miljösamordnare: Pia Aspegren	E-postadress: pia.aspegren@boras.se
Verksamhetsansvarig: Agneta Sander	
Telefon: 033-35 30 00	Hemsida: www.boras.se

1.1 Beskrivning av verksamheten och våra tjänster

Miljö- och konsumentnämnden ansvarar för Borås Stads myndighetsuppdrag inom miljötillsyn, livsmedelskontroll, alkohol, tobak och receptfria läkemedel. I nämndens uppdrag ingår också miljö-, natur- och vattenvård, att leda och samordna stadens miljöstrategiska arbete, att stödja konsumentintressena och uppmuntra hållbar konsumtion genom att erbjuda energi-, klimat-, konsumenträtts- och budget- och skuldrådgivning. Miljö- och konsumentnämnden är aktiv i stadens samhällsplaneringsprocess och deltar i andra gemensamma processer i staden. Vid 1 januari 2020 har Miljöförvaltningen nedanstående organisationsstruktur.

1.2 Våra lokaler

Vi hyr våra lokaler, yta 1382 m² och använder fjärrvärme samt 100 procent grön el för uppvärmning och drift. Vi har kontorslokaler fördelade i tre hus i stadshuskvarteret. Detta räknas dock inte som multisite.

1.3 Material och avfall

Vi använder i huvudsak material bestående av kontorsinredning och kontorsmateriel. Dessutom använder tillsyn mätinstrument i sin yrkesutövning. Avfallet från vår verksamhet består främst av papper och matförpackningar.

1.4 Resande och våra transporter

I vår verksamhet förekommer tjänsteresor främst inom kommunen vid tillsyns- och rådgivningsärenden. Regionala, nationella och internationella tjänsteresor förekommer i samband med kurser, konferenser och nätverksträffar. Miljöförvaltningen följer Borås Stads riktlinjer för resor och väljer i första hand att gå, cykla eller åka kollektivt vid korta tjänsteresor. Vid längre tjänsteresor väljer vi i första hand tåg eller buss. De transportmedel som används i vår verksamhet är bilpool, cykel, buss, egen bil i tjänst och i enstaka fall flyg.

Vi äger två vanliga cyklar som bokas i Outlook och står parkerade i källaren i Fullmäktigehuset. Dessutom har vi möjlighet att låna en lådcykel av Tekniska förvaltningen. Miljöförvaltningen äger därtill en bil som används vid tillsynsärende gällande alkohol och tobak.

1.5 Utsläpp, buller, vibration och lukt

Vi har följande typ av verksamhet som ger utsläpp (luft, vatten, mark), buller, vibration eller lukt:

- Tjänsteutövning, resulterar förhoppningsvis i minskad miljö- och klimatpåverkan.
- Personalens resor till och från jobbet.
- Personalens tjänsteresor.
- Inköp/konsumtion av mat/kaffe/konferenser.

1.6 Miljöarbetet är organiserat på följande sätt i verksamheten

I stort sett hela Miljöförvaltningens verksamhet handlar om att förbättra miljön i Borås. Genom att arbeta med ständiga förbättringar i vårt tjänsteutövande kommer vi själva och andra påverka miljön på ett mindre negativt sätt.

Miljöledningssystemet ägs av ledningsgruppen, som är ytterst ansvarig för att kraven i Miljödiplomeringen uppfylls. Ledningsgruppen har utsett en miljösamordnare som ansvarar för att upprätta och hålla denna miljöhandbok uppdaterad. Det ligger också i miljösamordnarens ansvar att skapa ett årshjul av aktiviteter som är kopplade till upprätthållandet av ledningssystemet samt att informera om nyheter och övrig information kopplat till förvaltningens miljöarbete. Miljösamordnaren är organisatoriskt placerad på Miljöstrategiska avdelningen. Samtlig personal, ledamöter i Miljö- och konsumentnämnden och de tre kontorslokaler vi hyr Stadshuskvarteret (Fullmäktigehuset, Nornan och Stadshuset) omfattas av miljöledningssystemet.

På Miljöförvaltningen finns även en kvalitetsgrupp med en person från varje avdelning. Denna grupp ansvarar för att ta fram och beskriva relevanta processer och rutiner för verksamheten. Mycket av det som görs i denna grupp går även att koppla till

miljöledningsarbetet. Processer och rutiner läggs upp i ett för staden gemensamt IT-system som heter Canea.

2. Miljöutredning

Den 11 januari och 1 februari 2018 genomfördes två workshops för att kartlägga miljöförvaltningens miljöpåverkan och förankra det kommande miljöledningssystemet hos personalen. Personalens och ledningens engagemang och delaktighet är avgörande för ett framgångsrikt miljöarbete. I tabellen nedan listas **alla** verksamhetens aktiviteter som ger direkt och indirekt miljöpåverkan. För de aktiviteter som bedöms som betydande ur miljösynpunkt anges hur mycket som används/släpps ut under ett år. Alla aktiviteter är rangordnade efter hur stor miljöpåverkan vi bedömer att de har, 1 är mest betydande, därefter 2, 3 och så vidare. De aktiviteter som vi bedömer har betydande miljöpåverkan har vi sammanställt nedan. Dessa aktiviteter ligger till grund för miljömål och handlingsplaner.

Våra betydande miljöaspekter är:

1. Tjänsteutövning
2. Resor (pendling/tjänsteresor)
3. Inköp/konsumtion
4. Energi och uppvärmning

Aktivitet som påverkar miljön (Direkt och indirekt)	Hur mycket används och/eller släpps ut?	Miljö- påverkan	Rangordning (1, 2, 3, 4 osv.)
Tjänsteutövning			
Tjänsteutövning	Daglig verksamhet	Positiv	1
E-tjänster och digital hantering av nämndhandlingar.	Ingår i den ordinarie verksamheten. Nämndmöten sker en gång per månad men många tjänsteskrivelser skickas till andra nämnder på delegation.	Positiv	15
Resor			
Personalens resor till och från jobbet	Dagliga resor. Saknar uppgift om CO2-utsläpp.	Negativ	2
Bilpoolsanvändning	484 kg CO2 under 2019	Negativ	4
Flygresor	504 kg CO2 under 2019.	Negativ	3
Webbmöten istället för resor till fysiska möten.	Under våren 2020 förändrades våra rutiner för webbaserade möten till följd av Covid-19. Antalet webbaserade ökade markant. Under april månad anordnades 6000 online möten, jämfört med januari 2020 anordnades endast 123 online möten.	Positiv	7
Inköp och konsumtion			
Mat/kaffe/konferenser	Uppskattad kaffeåtgång: 100 koppar/dag. Konferenser anordnas några gånger per år.	Negativ	5
Användning av elektronisk utrustning	Alla medarbetare har egen dator och telefon. Ingen statistik på energianvändning per enhet.	Negativ	8
Återbruk av kontorsmöbler	Vid nyanställning eller byte av kontor.	Positiv	10
Avfall	Det går inte att få ut statistik på förvaltningsnivå eftersom vi delar lokaler med flera andra förvaltningar. Hantering av avfallet ingår i hyran.	Negativ	11
Toner till skrivare	Uppgift saknas	Negativ	12

Pappersanvändning	Måttlig.	Negativ	14
Pappersmuggar	Uppgift saknas	Negativ	16
Energi och uppvärmning			
Uppvärmning av lokaler	Det går inte att få ut statistik på förvaltningsnivå eftersom vi delar lokaler med flera andra förvaltningar. Uppvärmningen ingår i hyran.	Negativ	6
Element på kontoren då fjärrvärmens är eftersläpande vid snabba temperaturskillnader.	Onödig utgift. Bör regleras av fjärrvärmeanvändning. Har dock blivit mycket bättre de senaste åren.	Negativ	9
Elförbrukning inklusive kylning av lokaler	Det går inte att få ut statistik på förvaltningsnivå eftersom vi delar lokaler med flera andra förvaltningar. Elförbrukning ingår i hyran.	Negativ	13

3. Miljöpolicy, miljömål och handlingsplaner

3.1 Miljöpolicy

Miljöförvaltningen följer Borås Stads gemensamma miljöpolicy, se bilaga 1, samt Borås Stads gemensamma miljömål, se bilaga 2. Utöver det som står i Borås Stads miljöpolicy åtar sig Miljöförvaltningen dessutom att följa relevant miljölagstiftning, se bilaga 3.

3.2 Miljömål och handlingsplaner för år 2020

Utifrån de med störst miljöpåverkan har sju verksamhetsmål antagits för 2020.

Tjänsteutövning

Miljöförvaltningens tjänsteutövning har identifierats som den aktiviteten med mest betydande miljöpåverkan. Tjänsteutövning har både indirekt och direkt miljöpåverkan. Den indirekta miljöpåverkan avser informationsspridning och rådgivningen gällande miljöfrågor. Den direkta miljöpåverkan avser främst myndighetsutövning gällande miljöfrågor. Förhoppningen är att tjänsteutövning i längden leder till en positiv miljöpåverkan. Nedan presenteras årets målsättningar för tjänsteutövningen. Mål ett och två har avgränsats till direkt miljöpåverkan och mål tre avser indirekt miljöpåverkan.

Mål 1	Samordna två kvalitetgruppsmöten med fokus på miljöarbete		
Åtgärd/Aktivitet	Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Minst en representant från varje avdelning träffas och planerar hur miljöåtgärder kan integreras ytterligare i den dagliga verksamheten hos varje enskild avdelning samt hur fler miljöaspekter kan integreras i det externa arbetet.	Verksamhetsstöd	2020	Ordinarie budget
Miljötema på minst 2 förvaltningsträffar.	MSA och MT	2020	Ordinarie budget
Uppföljning av målet sker på följande sätt:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Antal genomförda möten. 2. Varje representant återkopplar till sin avdelning på ett APT. 3. Mötesanteckningar delges ledningen. 		

Mål 2		Kartlägga Miljöförvaltningens arbetsrutiner i Canea		
Åtgärd/Aktivitet		Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Ta fram en projektplan för arbetsprocessen		Verksamhetsstöd	2020	Ordinarie budget
Uppföljning av målet sker på följande sätt:	1. Finns det arbetsrutiner i Canea? 2. Undersöka hur programmet används i den dagliga verksamheten			

Mål 3		Minst 600 deltagare på Borås Stads miljöutbildning		
Åtgärd/Aktivitet		Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Genomföra digitala miljöutbildningar		MSA	2020	Ordinarie budget
Anordna repetitionsutbildning för medarbetare som gått miljöutbildning för mer än tre år sedan.		MSA	2020	Ordinarie budget
Uppföljning av målet sker på följande sätt:	3. Antal genomförda möten. 4. Varje representant återkopplar till sin avdelning på ett APT. 5. Mötesanteckningar delges ledningen.			

Resor

Den aktiviteten med näst mest miljöpåverkan är resor, både resor till och från jobbet samt resor inom tjänsten. Mål fyra avser att öka andelen cykel- gång och kollektivtrafikspendlare till och från jobbet. För att nå mål fyra ska personalens pendlingsvanor analyseras och utgöra underlag till att upprätta ett cykel- och omklädningsrum. Mål fem avser att minska CO₂-utsläpp från tjänsteresor med 16 %, vilket går i linje med den minskningstakt som pekats ut i Borås Stads koldioxidbudget.

Mål 4		Öka andelen cykel- gång och kollektivtrafikspendlare		
Åtgärd/Aktivitet		Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Utvärdera och analysera undersökningen gällande personalens resvanor till och från jobbet		Cykelgruppen	2020	Ordinarie budget
Verka för att rusta upp omklädningsrum och cykelrum		Samtliga avdelningschefer	2020	Ingår i Lokalförsörjningsförvaltningens budget
Uppföljning av målet sker på följande sätt:	1. Utvärdera och analysera personalens pendlingsvanor, jämföra med tidigare resvaneundersökning.			

Mål 5		Minska utsläppen av CO₂ från tjänsteresor med 16 % jämfört med 2019		
Åtgärd/Aktivitet		Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Ta fram nya riktlinjer för resor för Borås Stad		Peter Rydberg	2020	Ordinarie budget
Informera om de nya riktlinjerna för resor på APT och förvaltningsmöten.		Lisa Nilsson	2020	Ordinarie budget
Uppföljning av målet sker på följande sätt:	1. Följa upp de nya riktlinjerna 2. Följa upp utsläppsstatistik			

Inköp och konsumtion

Mål sex avser att minska miljöpåverkan från förvaltningens inköp och konsumtion. De aktiviteter som kopplats till målet avser att upprätthålla miljömedvetenheten på arbetsplatsen och samtidigt ställa miljökrav på externa samarbetspartners. Mål sex och specifikt den översta åtgärden går i linje med Borås Stads miljömål samt Borås Stads kostpolicy. Mål sju avser att implementera ett nytt digitalt ärendesystem som förhoppningsvis kommer leda till minskad pappersanvändning.

Mål 6	Minskad miljöpåverkan från livsmedel och avfall			
Åtgärd/Aktivitet	Ansvarig	Tidpunkt	Resurser	
När möten arrangeras av Miljöförvaltningen ska maten ha så liten negativ miljöpåverkan som möjligt. I första hand ska vegetariska, närproducerade och/eller ekologiska/Kravmärkta livsmedel väljas. Råvaruvalen ska vara säsongsbetonade. Se bilaga 4 gällande Borås Stads kostpolicy samt bilaga 2 om Borås Stads miljömål.	Samtliga avdelningschefer	2020	Ordinarie budget	
Medarbetare tar med egen kopp/mugg till förvaltningsmöten. Medarbetare som inte fått Borås vision 2025-mugg kan beställa via avdelningschef.	Samtliga avdelningschefer	2020	Ordinarie budget	
Uppföljning av målet sker på följande sätt:	1. Verksamhetsstöd följer upp. 2. Endast mindre mängd reservpappersmuggar tillhandahålls på förvaltningsmöten.			

Mål 7	Implementera ett digitalt ärendesystem			
Åtgärd/Aktivitet	Ansvarig	Tidpunkt	Resurser	
På börja implementeringen av ett nytt digitalt ärendesystem	Verksamhetsstöd	2020	Ordinarie budget	
Uppföljning av målet sker på följande sätt:	1. Finns och används ett digitalt ärendesystem?			

4. Verksamhetsrutiner

Vi har utvärderat behovet av rutiner för att minimera vår miljöpåverkan samt säkerställa att vi uppfyller krav från lagstiftning, kunder och andra intressenter. Vi har beslutat att det är relevant för vår verksamhet att styra inköp, avfall, kemikalier samt intern- och extern kommunikation med miljöledningssystem.

4.1 Inköp

Praktiska rutiner för leverantörsuppföljning

Miljöförvaltningen gör sällan egna upphandlingar utan följer Borås Stads regler för koncerninköp, se bilaga 5.

Praktiska rutiner för miljökrav på produkter/tjänster

När Miljöförvaltningen arrangerar konferenser, bokar hotell och köper mat ska Svanen-, KRAV-, och Fairtrademärkning samt närproducerade livsmedel efterfrågas. Andelen

ekologiska/närproducerade produkter ska vara minst 50 %, i enlighet med Borås Stads miljömål. Därtill tillämpas Borås Stads kostpolicys, se bilaga 4. Under förvaltningsdagarna i Örebro, trivseldagen i Annelundsparken samt under jullunchen serverande vegetarisk mat.

Resultat av leverantörsuppföljning

Leverantör	Status på verksamhetens miljöarbete	Uppdaterad Datum	Uppfyller våra krav
Scandic Grand Örebro	Svanen-märkt	2019	Ja/delvis
Sundholmen	Använder i möjligaste mån ekologiska, kravmärkta och faridtrademärkta produkter	Okt/nov 2019	Ja/delvis
Hjortviken Konferens AB	Svanen-märkt	2019	Ja/delvis
Ellagården Konferens & Restaurang AB	Strävar efter att alltid ha svenskproducerade livsmedel	2019	Ja/delvis
Borås Djurpark	Palmoljefritt och kravmärka livsmedel	2019	Ja/delvis
Brämhultsgården	Närproducerad och kravmärkta livsmedel	2019	Ja/delvis
ICA	Vegetarisk meny	2019	Ja/delvis
Albrechts Lunchrestaurang AB	Vegetarisk och kravmärkt meny	2019	Ja/delvis

4.2 Avfall

Praktiska rutiner för avfallshantering

Våra verksamhetsrutiner för avfalls hantering inkluderar sortering av papper och brännbart på enskilda kontor. I korridorerna finns möjlighet att slänga matavfall och papper. I kafeterierna finns insamling av brännbart, matavfall, plast och metall.

Enligt fastighetsansvarig ingår avfallshanteringen i hyran. Det gäller all förekommande avfall som brännbart, komposterbart, glas, plast, aluminiumförpackningar, skrot, wellpapp, deponi, småelektronik, lampor, batterier, lysrör. Respektive förvaltning skall lämna kontorsmöbler m.m. till Återbruket.

Lokalförsörjningsförvaltningen har avtal med städ och stadshusservice om vad och hur det skall sorteras. Det finns avtal/abonnemang med BEM på antal kärl i olika fraktioner. Vi sorterar avfall i följande fraktioner i vår verksamhet:

Typ av avfall	Plats för sorteringskärl	Entreprenör som hämtar alt. var vi lämnar vårt avfall
Brännbart	Kontor, korridorer och kafeterior	Borås Energi och Miljö
Matavfall	Korridorer och kafeterior	Borås Energi och Miljö
Papper	Kontor och korridorer	Borås Energi och Miljö
Plast	Kafeterior	Borås Energi och Miljö
Metall	Kafeterior	Borås Energi och Miljö
Glas färgat	Källaren	Borås Energi och Miljö
Glas ofärgat	Källaren	Borås Energi och Miljö
Farligt avfall	Stadshuset	Borås Energi och Miljö

Farligt avfall

Farligt avfall så som gammal elektronik, batterier, skrivartoner och kemikalier samlas in och lämnas för återvinning. Allt förutom kemikalier lämnas och sorteras i miljörummet vid Stadshuskällaren. Där samordnas hämtning på annat vis gemensamt för hela Stadshuset. Då

kemikalieavfall uppstår rapporteras detta till miljösamordnaren som ordnar transport. Vi för journal över farligt avfall som vi lämnar ifrån oss.

Farligt avfall hanteras på följande sätt i vår verksamhet:

- Transportör med tillstånd hämtar hos oss: Borås Energi och Miljö, avd återvinning
- Vi lämnar på sortergård och har gjort egen anmälan om detta till Länsstyrelsen
- Vi lämnar det i miljöstation som vår hyresvärd tillhandahåller

4.3 Kemikalier

Vi förtecknar de kemikalier vi har i verksamheten och har även säkerhetsdatablad tillgängliga i anslutning till kemikalierna, se bilaga 6. Kemiska produkter förvaras och hanteras säkert. Vi arbetar aktivt med att byta ut produkter till mer miljöanpassade alternativ. Faroangivelse i förteckningen är hämtad från säkerhetsdatablad för produkterna.

Kemikalieinventering utförd december 2017/januari 2018 och en stor rensning har gjorts. Dels slängdes mycket av sådant som inte ens fanns dokumenterat att förvaltningen hade, samt en del av det som stod på kemikalielistan sedan förra ordentliga inventeringen 2015.

Vi har rensat från 26 kemikalier till 15. Två skåp som varit uppmärkta att innehålla kemikalier är borttagna (innehållande städkem och livsmedelskem). Fler kemikalier än så avyttras dock då det hamnat omärkt i kemikalieskåpet. Även flera prover oljespill har avyttrats.

Borås Stad håller på att implementera ett kemikaliehanteringssystem för samtliga förvaltningar och bolag som ska drivas från servicekontoret.

4.4 Intern och Extern kommunikation

Intern kommunikation

Vi informerar våra medarbetare om verksamhetens miljöarbete genom att samordna gemensam förvaltningsfika på tisdagar samt förvaltningsmöten där miljöarbetet kommuniceras. Det ingår i introduktionen av nyanställda att genomgå miljöutbildning. För spontant uppkommen information används förvaltningens gemensamma mejllista.

Extern kommunikation

Vi informerar delvis externa intressenter (t.ex. kunder, leverantörer, samarbetspartners, myndigheter) om verksamhetens miljöarbete via Borås Stads hemsida och på Miljöförvaltningens Facebooksida. Miljöförvaltningen deltar även under Kretsloppsveckan för att synliggöra förvaltningens och Borås Stads miljöarbete för allmänheten. Vi medverkar dessutom i ett flertal externa nätverk för att bidra till miljömässiga åtgärder och sprida information, exempelvis Urban Talks, Klimatkommunerna, Klimat 2030.

Därtill syns vi regelbundet i lokalmedia gällande Borås Stads pågående miljöarbete. Vi brukar också förekomma i kommunens personaltidning Saxen samt tidningen Såklart Borås (som skickas ut till varje hushåll i kommunen).

5. Lagkrav

Vi har gjort en utvärdering av vilka miljölagar och andra regler som berör vår verksamhet, se bilaga 3.

6. Miljörisker och nödlägesberedskap

I tabellen nedan har vi dokumenterat relevanta miljörisker i verksamheten, hur vi ska agera för att förhindra dem och vad vi gör om de ändå händer. I de fall en längre instruktion behövs har vi gett en hänvisning.

Miljörisk		
Brand	Systematiskt brandskyddsarbete inkl. utbildning, brandsläckare, utrymningsvägar.	Rädda, larma, släcka
Kemikaliespill	Säker förvaring av kemikalier	Följ råd i säkerhetsdatablad

7. Utbildning och kompetens

Enligt Borås Stads miljömål ska samtlig personal genomgå miljöutbildning. Miljöförvaltningens miljöstrategiska avdelning erbjuder en miljöutbildning via stadens kompetensutveckling. Under 2019 anordnades 59 stycken miljöutbildningar och totalt deltog 1050 anställda inom Borås Stad.

För Miljöförvaltningens egen personal ingår det i rutin för nyanställda att gå denna utbildning inom sex månader från anställning. Därefter ska ny webbutbildning eller liknande erbjudas vart tredje år. Vi identifierar årligen utbildningsbehov för våra medarbetare och sammanställer detta i kompetensplanen.

I början på maj 2020 hade 74 % av personalen på Miljöförvaltningen samt 47 % av ledarmötena i Miljö- och konsumentnämnden genomfört miljöutbildningen, se bilaga 7. En av orsakerna till att andelen miljöutbildade tjänstemän minskat är flera nyanställningar under våren 2020. Deras miljöutbildning kommer anordnas under sommaren/hösten 2020.

Miljöförvaltningens miljösamordnare ansvarar tillsammans med miljökommunikatören för det nätverk som finns för samtliga miljökoordinatorer i staden. Nätverket syftar till att samla de tjänstemän som ansvarar för respektive förvaltnings miljöledningsarbete. Förhoppningen är att utbyta erfarenhet och hitta synergier inom staden för att utveckla gemensamma processer.

8. Miljöberättelse 2019

Miljöberättelsen syftar till att redogöra för de miljöåtgärder som genomförts under 2019 samt följa upp miljömålen för 2019. Miljöberättelsen har strukturerats efter verksamhetsaktiviteterna med mest betydande miljöpåverkan.

8.1 Tjänsteutövning

Målsättningen för verksamhetens tjänsteutövning 2019 var att *Effektivisera tjänsteutövningen*. De åtgärder som antogs för att uppnå målet var att *Identifiera och beskriv Miljöförvaltningens processer och rutiner i Canea samt ta fram en projektplan*.

Till följd av hög personalomsättning under 2019 fanns det varken tid eller resurser att kartlägga Miljöförvaltningens rutiner i Canea. I nuläget finns det inte heller en projektplan. Vi anser att det fortfarande finns ett behov av att kartlägga och samla Miljöförvaltningens arbetsrutiner på en gemensam digital plattform. Därför kommer det fortsätta vara en målsättning för 2020.

Borås stads miljömål ska implementeras

Informationsspridning och uppföljning av Borås Stads miljömål ingår i miljöförvaltningens tjänsteutövning. Målsättningen 2019 var att ”Borås Stads miljömål ska implementeras” och de åtgärder som skulle genomföras var följande:

- *Göra miljömålen kända på förvaltningen och i hela BS koncernen.*”,
- *Repetitionsutbildning för medarbetare som gått miljöutbildning enligt Borås stads miljömål för mer än tre år sedan.*
- *Miljötema på minst 2 förvaltningsträffar.*

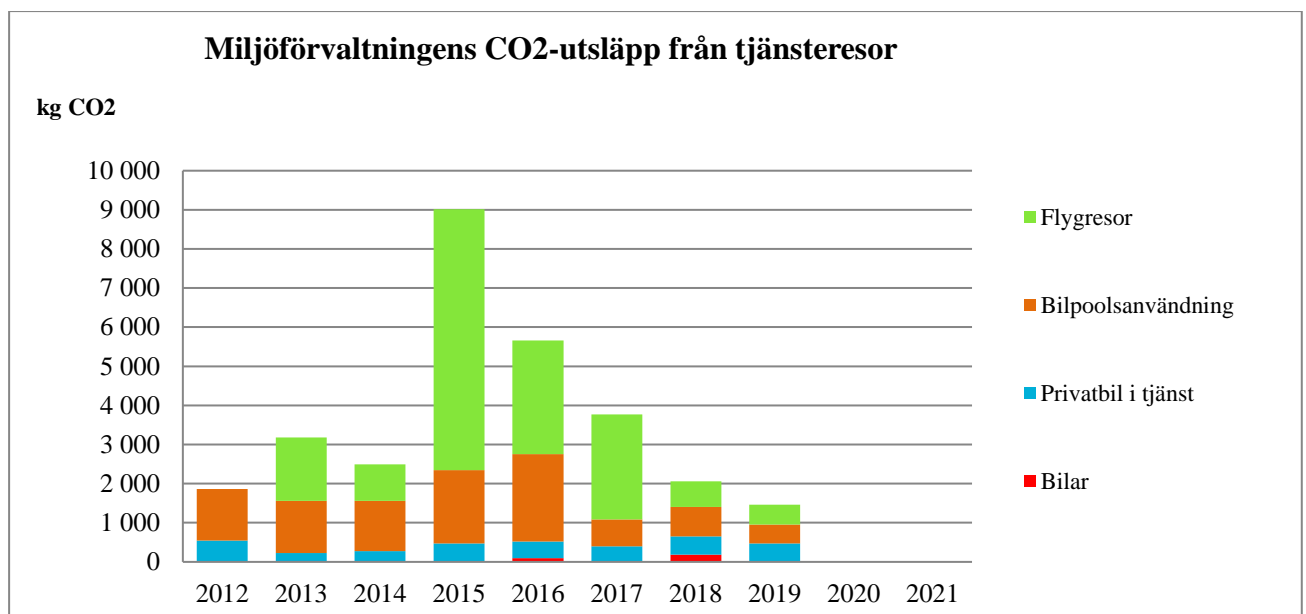
Under 2019 genomfördes två förvaltningsträffar med miljötema och arbetet med att synliggöra miljömålen fortskred. Till följd av hög personalomsättning genomfördes inga repetitionsutbildningar för medarbetare som tidigare gått Borås Stads miljöutbildning, istället fokuserade förvaltningen på att miljöutbilda nyanställda. Under 2019 anordnades 59 stycken miljöutbildningar och totalt deltog 1050 anställda inom Borås Stad.

8.2 Resor

Under 2019 minskade Miljöförvaltningens koldioxidutsläpp från tjänsteresor med 601 kg, en minskning med nästa 30% jämfört med 2018 års utsläpp. Samtliga miljöindikatorer visar på minskade CO2-utsläpp. Den största minskningen kan kopplas till bilpoolsanvändningen, vilket kan bero på att Miljöförvaltningen under 2019 anordnade en Eco-drivning-utbildning för personalen. Dessutom uppmanas anställda att vid lokalt belägna tillsyns uppdrag använda cykel eller promenera. Målsättningen gällande miljöanpassade tjänsteresor skulle därav kunna beskrivas som uppfyllt.

Under våren 2020 förändrades våra rutiner för webbaserade möten till följd av Covid-19. Antalet webbaserade ökade markant. Under april månad anordnades 6000 online möten, jämfört med januari 2020 anordnades endast 123 online möten. I nuläget finns inga faktiska siffror på hur personalens resor påverkats av skiftet från fysiska möten till webbaserade möten. Gissningsvis kommer vi kunna utläsa en stor minskning av resor, framförallt gällande pendlingsresorna till och från jobbet.

Miljöindikatorer/nyckeltal gällande tjänsteresornas miljöpåverkan				
Miljöaspekt	Nyckeltal år 2016	Nyckeltal år 2017	Nyckeltal år 2018	Nyckeltal år 2019
CO2-utsläpp (kg) från privatbil i tjänst	427	398	463	452
CO2-utsläpp (kg) från bilpoolsanvändning	1150	689	755	484
CO2-utsläpp (kg) från flygresor	2907	2685	656	504
CO2-utsläpp (kg) bilar	96	0	186	20
Totala CO2 (kg) utsläpp	5664	3772	2061	1460

Klimatkompensation

Sedan 2014 ska samtliga bolag och förvaltningar i Borås Stad klimatkompensera sina resor med bil och flyg. Klimatkompensationsavgiften ligger på 1,50 kr/kg koldioxid.

Ytterligare en möjlig förklaring till de minskade CO2-utsläppen är Borås Stads klimatkompensationssystem som samordnas på Miljöförvaltningen. Under 2019 användes klimatkompensationspengarna till att genomföra en Eco-driveutbildning för medarbetare. I nedanstående tabell redovisas samtliga åtgärder som gjorts med klimatavgiften.

Miljöförbättrande åtgärd som gjorts med klimatavgiften	Kostnad	Genomförd (år)
Eco-driving för medarbetare.	5 657 kr	2019
Utbildning av LG i Miljöstrategens regi inför förestående miljödiplomering.	6 935 kr	2018
Transport av återbrukade kontorsmöbler till Nornan. Möblerna fick förvaltningen av Ramböll kostnadsfritt.	13 525 kr	2017
Miljöförvaltningen deltog i SP:s energiprojekt Beyond Viz, som syftar till att minska personers energianvändning i kontorsmiljö genom visualisering. Miljöförvaltningen samordnade Borås Stads deltagande i projektet.	2201 kr	2016
Miljöförvaltningen deltog i SP:s energiprojekt Beyond Viz, som syftar till att minska personers energianvändning i kontorsmiljö genom visualisering. Miljöförvaltningen samordnade Borås Stads deltagande i projektet.	9 295 kr	2015
Utbildning i hållbar konsumtion	7799 kr	2014

8.3 Inköp och konsumtion

Minska miljöpåverkan från livsmedel och konsumtion

Under förvaltningsdagarna i Örebro, trivseldagen i Annelundsparken och på jullunchen 2019 serverande vegetarisk mat i enlighet med åtgärden, *När mötestjänster avropas eller möten arrangeras av Miljöförvaltningen ska maten i så stor utsträckning som möjligt vara vegetarisk*. Dessutom har personalen fortsatt ta med egen kopp till förvaltningsmöten för att minska på resursanvändningen.

8.4 Sammanfattning av genomförda aktiviteter för minskad miljöpåverkan

Miljöförbättrande åtgärd/aktivitet	Genomförd (år)
Infört e-arkiv	2020
Digitaliserat anmälningssystem för olika ärenden	2020
Utbildning gällande onlinebaserade möten organiserades	2019
Eco-driving för medarbetare.	2019
Workshop om förbättrade resvanor anordnades	2019
Information om elbilsanvändning delgavs personalen på ett förvaltningsmöte	2019
Vi strukturerar, organiserar och följer upp vårt interna miljöarbete	2018
Beslut är fattat att det är ok att cykla eller gå till tillsynsobjekt eller möten om de tar höst 30 minuter. Detta för att minska bilåkandet. Gammalt beslut som åter beslutats av ny LG	2018
Gjort en stor utrensning av Miljöförvaltningens kemikalier	2018
Budget- och skuldrådgivningen uppmuntrar sina klienter till en hållbar konsumtion	2018
Vi serverar ekologisk frukt på gemensamma förvaltningsfikor	2018
Möblerat Nornan med återbrukade möbler	2017
Tagit fram förslag på reviderade miljömål för Borås Stad	2017
Genomfört tjänsteswopping bland personalen under Kretsloppsveckan. Detta har utvärderats och vi hoppas kunna utveckla det till kommande temaveckor.	2017
Miljöförvaltningen lånar ut lådcykel till allmänheten	2017

9. Resultat från extern revision

9.1 Kommentar från revision 2019

1. Komplettera med underlag, mätbarhet och beskrivning av den mest betydande miljöaspekten, tjänsteutövning. Tjänsteutövning måste beskrivas och kvantifieras, både den indirekta tjänsteutövningen utifrån information och rådgivning men även den direkta tjänsteutövningen i form av myndighetsutövning. Förtydliga nyckeltal och hur tjänsteutövningen följs upp.
2. Komplettera dokumentationen med en uppdaterad kemikalielista.
3. Komplettera dokumentationen med uppföljning av förra årets miljömål och handlingsplaner.
4. Komplettera med Ledningens genomgång.

9.2 Åtgärder som vidtagits

Miljöförvaltningens tjänsteutövning har identifierats som den aktiviteten med mest betydande miljöpåverkan. Under rubriken *Tjänsteutövning* i kapitel 3.2 definieras begreppet tjänsteutövning och dess direkta och indirekta miljöpåverkan. Dessutom har tre nya mätbara mål för tjänsteutövning tagits fram för att förenkla uppföljning och måluppfyllelse.

Nya mål och åtgärder har tagits fram för de verksamhetsaktiviteterna med mest betydande miljöpåverkan. De nya målen avser att vara välförankrade i existerande miljöarbete och enklare att följa upp. Uppföljningen av målsättningarna och åtgärderna för 2019 presenteras i kapitel 8.

Ledningens genomgång genomfördes den 18 maj 2020.

10. Avvikelse och förbättringsförslag

Avvikelse och förbättringsförslag mailas på avvikelse-miljo@boras.se och gås igenom för beslut om åtgärd på strategiska ledningsgruppsmöten.

11. Ledningens genomgång

Verksamhetens ledning går varje år igenom följande punkter:

- Miljöorganisation
- Aktiviteter som påverkar miljön och värderingen av dem
- Miljöpolicyens aktualitet
- Miljömål- och handlingsplan för kommande år
- Verksamhetsrutiner
- Miljörisker och nödlägesberedskap
- Kompetensbehov
- Miljöberättelse
- Resultat från extern revision
- Avvikelser och förbättringsförslag

Ledningens genomgång av ovanstående punkter genomfördes den 18 maj 2020 och har resulterat i denna Miljöhandbok som godkänts av verksamhetsansvarig.